

Uudised

Hea klient!

2009. aasta tulemustest on tänaseks kõik oma kokkuvõtted ja järeldused juba teinud. Hea meel on tõdeda, et veebruari keskel jõudluskontrolli tulemustest kokkuvõtteid tehes oli tunda, et tulemuste vastu on huvi suur ja need on oodatud. Lisaks JKK Sõnumitele ja Jõudluskontrolli aastaraamatule on möödunud aasta tulemusi kajastatud ka ajakirjades Tõuloomakasvatus ning Maamajandus. Jõudluskontrolli tulemused on ka oluliseks kriteeriumiks parima piimakarjakasvataja ja parima lihakarjakasvataja valimisel.

Heameelt valmistab, et tulemused lähevad aasta-aastalt paremaks ja seda isegi rasketel aegadel, nagu möödunud aasta paljudele meie klientidele oli.

Jõudluskontrolli Keskuses oleme viimastel aastatel pingutanud selle nimel, et pakkuda oma klientidele uusi teenuseid ja parandada olemasolevaid. Viimase kahe aasta jooksul oleme juurutanud ligi kakskümmend uuendust.

Seejuures on oluline, et oleme muutunud ka seemendajale ja loomaarstile paremaks partneriks. Seemenduste sisestamiseks mõeldud programm muutus möödunud aastal kindlasti kasutajasõbralikumaks ning muutub sellel aastal veel informatiivsemaks. VET-moodul Vissukeses on saamas järjest populaarsemaks ning sama ootame ka meie uuel teenuselt Mastiit 12.

Ilusat saabuvat kevadet soovides!

Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse

Mastiit 12 – uus teenus!

Alates aprillikuust alustab Jõudluskontrolli Keskus uue teenuse pakkumisega – Mastiit 12. Teenus Mastiit 12 võimaldab määrata piimaproovist 11 enamlevinud mastiidi tekitajat: *Staphylococcus aureus*; *Staphylococcus sp.*; *Streptococcus agalactiae*; *Streptococcus dysgalactiae*; *Streptococcus uberis*; *Escherichia coli*; *Enterococcus sp.* (sh *E. faecalis* ja *E. faecium*); *Klebsiella sp.* (sh *K. oxytoca* ja *K. pneumoniae*); *Serratia marcescens*; *Corynebacterium bovis*; *Arcanobacter pyogenes*, *Peptostreptococcus indolicus*. Lisaks määratakse veel penitsilliini resistentsust (beeta-laktamaasi geeni).

Mastiit 12 proovi hind koos käibemaksuga on 375 krooni ning korraga toodud 5 ja enama proovi korral on proovi hind 50 krooni võrra odavam.

Mastiit 12 olulised eelised teiste mastiidi tekitajate määramismetoodikate ees on:

- Mastiit 12 võimaldab saada mastiidi tekitaja vastuse ühe tööpäeva jooksul (kui proovid on JKKs enne kella 10.00).
- Mastiit 12 võimaldab määrata mastiidi tekitaja ka jõudluskontrolli (konserveeritud) piimaproovist.
- Mastiit 12 tulemused säilitatakse Vissukeses ja on seotud looma andmetega.

Loomaomanik saab analüüsitulemused paberil ja Vissukesest. Vissukese kaudu on võimalik tellida analüüsi vastused ka oma e-posti aadressile või mobiiltelefonile SMS-lühisõnumina.

Piirkondlikud infopäevad

Aasta on alanud JKKle teisiti – esimest korda saime teavitustegevuseks toetust Maaelu Arengukavast. Toetuse abil oleme JKK ja ETKÜ piirkondlike infopäevade sisu ja vormi täiustanud, nt Piret Kalmus Eesti Maaülikoolist on rääkinud terviseandmete kasutamisest karja majandamisel, oleme klientidega külastanud kaasaegse lüpsitehnikaga farme. Toetuse abil toimusid infopäevad peaaegu pooltele maakondadele, võimalusi vaagides ja osavõtjate tagasisidet analüüsid otsustame, kas tulevikus taotleda toetust kõigile infopäevadele.

ELi rahastamisel tehtud infopäevade jaotusmaterjal on ka JKK kodulehel (piimaveiste lehel link üritused).

IT-arendused hobusekasvatajatele

Euroopa Liidu liikmena on Eestile kohustuslik Komisjoni määrus nr 504/2008, millega rakendatakse hobuslaste identifitseerimise meetodid.

Hobuslaste register asub PRIAs. JKKs on loodud hobuste tõuraamatu pidamise tugiprogramm ning JKK majutab hobuste tõuraamatu andmeid oma andmebaasis. Tõuraamatu ja registri vastavuse saavutamiseks hakatakse tõuraamatu hobuste andmeid registriga vahetama mainitud tugiprogrammi kaudu. See toob kaasa rea täiendavate tunnuste kogumise ja salvestamise. Tähtsamad on UELN (*Universal Equine Life Number* – hobuslaste universaalse elunumbri süsteem), transpondri number ning toiduks tarvitamise keelu piirkuupäevad. UELN on unikaalne 15-kohaline tähtnumbriline kood, mis kannab teavet konkreetse hobuse ning andmebaasi ja riigi kohta. Mõtteliselt koosneb UELN kahest osast: kuuekohaline UELNile vastav (riigi) aretusühingu identifitseerimiskood ja hobusele määratud individuaalne üheksakohaline identifitseerimisnumber. Vajalike täienduste ja lisanduva funktsionaalsuse programmeerimine on praegu töös.

Andmevahetus tõuraamatust registrisse hakkab toimuma reaalajas. Programmi sisenemine toimub ainult ID-kaardiga, sest riikliku registriga suheldes on vajalik isiku tuvastamine. Kasutajanimede andmise ja salasõnade jagamise ning administreerimisega tegelevad EHS ja ESHKS.

Uus geneetiline baas lüpsikarja geneetilises hindamises

Aretusväärtuse geneetiliseks baasiks on mingil konkreetsel aastal ehk nn baasaastal sündinud lehmade keskmine aretusväärtus. Lüpsikarja rahvusvahelises geneetilises hindamises väljakujunenud tava kohaselt muudetakse baasaastat iga viie aasta järel viie aasta võrra. Seda tava järgides on Eestis alates 2010. aasta aprilli hindamisest järgneva viie aasta jooksul geneetilise baasi arvutamise aluseks 2005. a sündinud lehmade aretusväärtus senise 2000. a sündinud lehmade aretusväärtuse asemel. Pikemalt sel teemal käesoleva lehe sisekülgedel.

Piimaveiste jõudluskontrolli tulemused 2009. aastal

1.01.2010 oli jõudluskontrollis 88 414 lehma, mis moodustab 93,3% Eesti lehmadest. Võrreldes eelmise aastaga on lehmade arv vähenenud 3868 võrra. Eesti holsteini tõugu lehmi oli 67 593 (76,5%), eesti punast tõugu lehmi 20 126 (22,8%), eesti maatõugu lehmi 456 (0,5%) ning muud tõugu lehmi 239 (0,3%). Jõudluskontrollialuste karjade arv oli suurim Pärnumaal (141 karja) ja Viljandimaal (101 karja). Piimakarjade arvu langus jätkub endiselt. 1. jaanuaril 2010 oli jõudluskontrollis 1024 karja, mis on 112 võrra vähem kui 1. jaanuaril 2009. Seoses väikeste karjade vähenemisega tõuseb karja keskmine suurus, mis aastavahetusel oli 86,3 lehma. See on 5 lehma rohkem kui aasta tagasi ja võrreldes 2004. a on nn keskmine kari kaks korda suurem.

Vaatamata keerulistele majandusoludele piimatoodang siiski tõusis. 2009. a toodang ületas eelmise aasta tulemust 57 kg võrra – aastalehma kohta saadi 7447 kg piima. Eesti holsteini tõugu lehmad andsid 7614 kg piima (+32 kg) ning eesti punast tõugu lehmad 6995 kg (+104 kg). Eesti maatõugu lehmade toodang oli 4701 kg, mis on 47 kg vähem kui 2008. aastal.

2009. a püstitas AS Tartu Agro eesti holsteini tõugu lehm Jacqueline uue suurepärase laktatsiooni piimatoodangu rekordi 18 935 kg. Varasem tipptulemus ületati koguni 1400 kg võrra. Parim eesti punast tõugu lehm oli AS Tartu Agro lehm 2275901, kelle 5. laktatsiooni toodang oli 15 068 kg, parim eesti maatõugu lehm, OÜ Sadala Piim lehm Lulli andis 11 706 kg piima.

Eluaja piimatoodangu rekorditabelit täiendas uue rekordiga 100 000 kg piiri ületajana Teeääre Agro OÜ (Harjumaa) eesti holsteini tõugu lehm Ritsikas, kes oli 2009. a lõpuks lüpsnud 102 784 kg piima. Eesti punast tõugu lehmadest oli parim Enn Areni (Viljandimaa) lehm Öienupp (95 438 kg), eesti maatõugu lehmadest Põldeotsa OÜ (Pärnumaa) lehm Melissa (61 049).

Tabel 1. Lehmade piimajõudlus maakondades

Jrk nr	Maakond	Aasta-lehmi	Piima kg	Rasva %	Rasva kg	Valku %	Valku kg	R + V kg
1.	Tartu	5766	8507	4,09	348	3,38	288	636
2.	Põlva	5986	8027	4,08	328	3,36	270	598
3.	Jõgeva	9480	7923	4,17	330	3,41	271	601
4.	Lääne-Viru	11214	7731	4,01	310	3,34	258	568
5.	Rapla	5602	7665	4,12	316	3,33	255	571
6.	Järva	13863	7457	4,09	305	3,37	251	556
7.	Võru	3110	7237	4,29	311	3,36	243	554
8.	Pärnu	9626	7148	4,17	298	3,34	239	537
9.	Viljandi	6768	7040	4,22	297	3,38	238	535
10.	Ida-Viru	1669	6997	4,09	286	3,38	237	523
11.	Harju	4442	6960	4,17	290	3,32	231	521
12.	Valga	3281	6860	4,29	294	3,43	236	530
13.	Saare	5314	6684	4,22	282	3,41	228	510
14.	Lääne	2847	6588	4,29	283	3,31	218	500
15.	Hiiu	420	4947	4,44	220	3,32	164	384

Kõrgetoodanguliste karjade tipus on juba kaheksandat aastat Põlva Agro OÜ ja Lea Puuri karjad. Teist aastat järjest on kõige väiksemate karjade parima tulemuse saavutanud Rein Aru piimakari.

Parimad karjad piima rasva- ja valgutoodangu järgi:

3–7 lehma: Rein Aru (Jõgeva) – 7-9048-4,32-391-3,30-299-689

8–20 lehma: Jaan Allingu (Jõgeva) – 17-9940-3,96-394-3,33-331-724

21–50 lehma: Lea Puur, (Viljandi) – 32-11 406-3,99-456-3,38-385-841

51–100 lehma: OÜ Küti Mõis, (Lääne-Viru) – 62-10 012-3,90-391-3,48-348-739

Üle 100 lehma: OÜ Põlva Agro, (Põlva) – 1118-10 943-3,90-426-3,32-363-790

10 000 kg või enam piima saadi üheksas karjas, millest kuues on rohkem kui 100 lehma. 9001–10 000 kg saadi 26 karjas ning 8001–9000 kg piima saadi 89 karjas. Karja suurust arvestades oli kõrgeim piimatoodang aastalehma kohta karjades, kus on 901–1200 lehma. Nende karjade keskmine piimatoodang oli 9157 kg. Järgnesid karjad, kus on 301–600 lehma – keskmiselt 8077 kg piima. Madalaima toodangu olid väikesed, kuni 10 lehmaga karjad (5576 kg).

Suuretoodangulised karjad paistavad silma ka madalama somaatiliste rakkude arvu poolest. Üle 10 000 kg lüpsvate karjade piima keskmine SRA oli 328 000/ml ja 9001–10 000 kg lüpsvate karjade SRA 322 000/ml. Karjades, kus piimatoodang on alla 4000 kg, oli keskmine SRA üle 600 000/ml. Kuigi udara tervisele on tähelepanu pööratud, on somaatiliste rakkude arv pikki aastaid püsinud samal tasemel – Eesti keskmisena veidi alla 400 000/ml. Kõige parem on olukord Saare-, Lääne-Viru- ja Valgamaal, kus keskmine piima SRA oli 2009. a vastavalt 345 000, 346 000 ja 353 000. Kõige rohkem on probleeme Harju- ja Ida-Virumaal, kus SRA oli 448 000 ja 429 000.

Parimad karjad somaatiliste arvude järgi:

3–10 aastalehmaga karjad: Janek Alits Jõgevamaalt (3 lehma, SRA 26 000), Jüri Rikken Järvamaalt (5 lehma, SRA 50 000) ja Kaarel Voitk Tartumaalt (6 lehma, SRA 57 000).

11–100 aastalehmaga karjad: Vello Mikk Viljandimaalt (11 lehma, SRA 83 000), Arvo Sulengo Põlvamaalt (15 lehma, SRA 88 000) ja OÜ Elting Jõgevamaalt (19 lehma, SRA 101 000).

Üle 100 aastalehmaga karjad: Abja Farmid OÜ Viljandimaalt (481 lehma, SRA 181 000), AS Merix Kinnisvara Jõgevamaalt (200 lehma, SRA 185 000) ja Raivo Musting Põlvamaalt (144 lehma, SRA 202 000).

Lisaks toodangunäitajatele paranesid veidi ka muud tulemused. Esimese poegimise vanus oli 2009. a 27,9 kuud. Samas peavad sigimisspetsialistid optimaalseks esmaspoegimisvanuseks 22–24 kuud (A. Brand et al.: *Herd Health and Production Management in Dairy Practice, 2001*). Kõige nooremad esmaspoegijad (26,7 kuud) on Põlvamaal ja Jõgevamaal, kõige vanemad Ida-Virumaal (29,9 kuud) ja Saaremaal (29,6 kuud).

Kinnisperioodi, uulüpsiperioodi ning poegimisvahemiku pikkus vähenesid ühe päeva võrra vastavalt 73 päevani, 141 päevani ning 421 päevani. Kõige pikem oli poegimisvahemik eesti holsteini tõugu lehmadel – 427 päeva. Eesti punast tõugu lehmade poegimisvahemik oli 407 päeva ning eesti maatõugu lehmadel 400 päeva. Eelnimetatud allika kohaselt on soovituslik kinnisperioodi pikkus 45–65 päeva ja uulüpsiperioodi pikkus 85–125 päeva. Poegimisvahemik peaks olema väiksem kui 395 päeva.

2009. a sündis jõudluskontrollialustes karjades 85 372 vasikat, mis on 4231 võrra vähem kui 2008. a. 50,9% neist olid pullvasikad ning 49,1% lehmvasikad. Surnultsünniga lõppes 7,9% poegimistest – 12,2% esmaspoegimistest ning 5,9% korduvalt poegimistest. Sealjuures on esmaspoeginutel surnultsünnide osakaal suurenenud (2007. a 10,4%, 2008. a 11,1%).

Karjast läks välja 30 121 lehma. Peamiseks väljamineku põhjuseks olid udarahaigused ja vead (21,6%), sigimisprobleemid (18,3%) ning jäsemete haigused ja -vead (15,5%). Keskmine väljamineku vanus oli 5 aastat ja 7 kuud. 20,2% väljaläinud lehmadest läks välja esimese viie poegimisjärgse nädala jooksul. Esmaspoeginuna väljaläinutest läks laktatsiooni alguses välja 22%. Esmaspoeginud lehmade nii suur väljaminek juba laktatsiooni alguses on väga kurb, sest üleskasvatamise kulutused on tehtud ja loodetud tulu jääb saamata. Peamised laktatsiooni alguse väljamineku põhjused esmaspoeginute puhul on ainevahetushaigused – (15,2%) ja raske poegimine – (14,3%). Vanemate lehmade puhul on esikohal ainevahetushaigused – (23%) ja jäsemete haigused – (9,9%).

Karjasolevate lehmade keskmine vanus aastavahetusel oli 4 aastat ja 8 kuud. Kõige vanemad on eesti maatõugu lehmad (keskmine vanus 5 aastat ja 7 kuud), järgnevad eesti punast tõugu lehmad (4 aastat ja 11 kuud) ning eesti holsteini tõugu lehmad (4 aastat ja 7 kuud).

Aire Pentjärv
Väliteenistuse juhataja

2010. aasta aprillikuu geneetilise hindamisega kaasnevad muutused

Looma aretustunnuse väärtus väljendab tema geneetilist üleolekut või allajäämist võrdlusloomade keskmise ehk nn geneetilise baasi suhtes. Võrdlusloomadeks on ühe konkreetse viie või kümne lõppeva sünniaastakäigu ehk nn baasaasta lehmad. Rahvusvahelises geneetilisest hindamisest väljakujunenud tava kohaselt muudetakse baasaastat iga viie aasta järel viie aasta võrra. Järjekordne baasaasta muutus toimib Eestis alates 2010. a aprillikuu hindamisest. Järgneva viie aasta jooksul arvutatakse igal hindamisel geneetiline baas 2005. aastal sündinud lehmade aretusväärtuse keskmisena. Kõikide pullide ja lehmade aretusväärtust korrigeeritakse baasaasta lehmade aretusväärtuse keskmise võrra, mille tulemusel baasaasta lehmade keskmine aretusväärtus on võrdne nulliga ja iga konkreetse looma aretusväärtus väljendab tema geneetilist paremust või halvemust nn baasaasta keskmisest lehmast. Uus geneetiline baas moodustub aktiivsetest, s.t veel valdavalt karjasolevatest lehmadest (tabel 1).

Tabel 1. Ülevaade baasloomadest baasaasta muutmisel

Tõug	Baas-aasta	Lehmi		Lehmi karjas	
		hindamisel	arv	%	%
EHF	oli: 2000	18 720	1032	1,4	
	on: 2005	21 509	12 240	17,2	
EPK	oli: 2000	6347	507	2,2	
	on: 2005	6074	3627	15,5	

Aretustöö tulemusena on uue baasaasta lehmad keskmiselt geneetiliselt paremad kui senise baasaasta lehmad (tabel 2).

Tabel 2. Aretustunnuste hinnanguline muutus seoses baasaasta muutusega

Aretustunnus	Eesti holstein	Eesti punane
piim(kg)	+669	+562
rasv(kg)	+19	+16
valk(kg)	+21	+14
SCS*	-0,06	-0,02

*somaatiliste rakkude skoor väljendab somaatiliste rakkude arvu SRA suurus. Negatiivne SCS on positiivse tähendusega, sest näitab SRA vähenemist.

Korrigeerides eelmise (jaanuar 2010) geneetilise hindamise tulemusi uuele geneetilisele baasile, saame täpselt samasuguse loomade järjestuse kui senise baasiga, kuid nende aretusväärtused on tabelis 2 esitatud muutuse võrra väiksemad. Tegelikud 2010. a aprilli hindamistulemused erinevad arvutuslikust täiendava informatsiooni lisandumise tõttu. Näiteks pulli Belmar aretusväärtust mõjutavad lisaks geneetilise baasi muutusele nii seni hindamises olnud tütarde täiendavad toodanguandmed kui ka hindamisse lisandunud 442 tütre esmased toodanguandmed (tabel 3).

Tabel 3. Pulli Belmar jõudlustunnuste aretusväärtused erineva baasaasta alusel

Baas-aasta	Hindamine	Tütarde arv	Piim (kg)	Rasv (kg)	Valk (kg)
2000	I 2010	4602	+1801	+32	+60
2005*	I 2010	4602	+1132	+13	+39
2005	II 2010	5042	+1107	+15	+38

* –arvutuslik

Sarnaselt paljude teiste riikidega arvutatakse meil rasva- ja valgusisalduse aretusväärtus piimatoodangu, rasvatoodangu ja valgutoodangu aretusväärtuse ja baasaasta lehmade teise laktatsiooni keskmise piimatoodangu ning rasva- ja valguprotsendi alusel. Tõugude areng lehmade keskmise toodangu alusel eelneva viieaastase perioodiga võrreldes, kus valgusisaldus märgatavalt (+0,17) suurenes ja rasvasisaldus natuke (-0,03) vähenes, on muutunud: valgusisalduse suurenemine on pidurdunud, kuid rasvasisaldus on märkimisväärselt vähenenud (tabelid 4, 4a). Piimatoodangu suurenemises on eesti punane

kari oma 87 kg mahajäämuse muutnud 264 kg-ks eduks eesti holsteini karjaga võrreldes.

Tabel 4. Baasaasta (2000) lehmade 2. laktatsiooni 305 p toodang ja võrdlus eelmise baasiga

Tõug	Sünniaasta	Piim (kg)	Rasva%	Valgu%
EHF	1995	5122	4,19	3,09
	2000	6597	4,16	3,26
		+1475	-0,03	+0,17
EPK	1995	4185	4,38	3,23
	2000	5572	4,35	3,40
		+1387	-0,03	+0,17

Tabel 4a. Baasaasta (2005) lehmade 2. laktatsiooni 305 p toodang ja võrdlus eelmise baasiga

Tõug	Sünniaasta	Piim (kg)	Rasva%	Valgu%
EHF	2000	6597	4,16	3,26
	2005	8131	4,00	3,31
		+1534	-0,16	+0,05
EPK	2000	5572	4,35	3,40
	2005	7370	4,22	3,42
		+1798	-0,13	+0,02

Rasva- ja valgusisalduse aretusväärtused arvutatakse alates 2010. aasta aprillikuu hindamisest järgnevalt:

$$EHF \text{ AVrasva\%} = (AVrasv * 100 - AVpiim * 4,00) / (AVpiim + 8131)$$

$$AVvalgu\% = (AVvalk * 100 - AVpiim * 3,31) / (AVpiim + 8131)$$

$$EPK \text{ AVrasva\%} = (AVrasv * 100 - AVpiim * 4,22) / (AVpiim + 7370)$$

$$AVvalgu\% = (AVvalk * 100 - AVpiim * 3,42) / (AVpiim + 7370)$$

Näitena esitatud pulli Belmar rasvasisalduse aretusväärtuse paranemine eelmise hindamisega võrreldes on osaliselt tingitud populatsiooni rasvaprotsendi vähenemisest (tabel 5).

Tabel 5. Pulli Belmar rasva- ja valgusisalduse aretusväärtus erineva baasaasta alusel

Baasaasta	Hindamine	Rasva% AV	Valgu% AV
2000	I 2010	-0,51	+0,01
2005	II 2010	-0,32	+0,01

Üldaretusväärtused SKAV, SPAV, SSAV, SVAV, SGAV, STAV ning kõik välimiku ja poegimise aretustunnused väljendatakse suhtelise aretusväärtusena, kus baasloomade keskmiseks kehtestatakse 100 punkti ning standardhälbeks 12 punkti. 2010. aastal on baasloomadeks eesti holsteini tõu ja eesti punase tõu hindamises vastavalt 1998.–2002. a ja 1995.–2002. a sündinud pullid, kellel on hindamises vähemalt 20 tütar vähemalt kolmes karjas. Erandiks on välimikutunnuste suhtelise aretusväärtuse arvutamine, kus hinnatud pullide vähesuse tõttu kasutatakse baasloomadena 1993. aastal ja hiljem sündinud pulle. Tuleb märkida, et baaspullide jõudlustunnuste keskmise taseme suurenemise tõttu (tabel 6) on tipp-pullide erinevus keskmisest väiksem ja seetõttu ka nende piimajõudluse suhteline aretusväärtus SPAV väiksem kui eelmisel hindamisel.

Tabel 6. Suhtelise aretusväärtuse baasi muutus seoses baaspullide muutusega

Tõug	Pullide		AV	AV	AV
	sünd	arv	piim (kg)	rasv (kg)	valk (kg)
EHF	1997-2001	276	376	7	9
	1998-2002	299	440	9	11
	Baaside erinevus		+64	+2	+2
EPK	1994-2001	107	-188	-8	-5
	1995-2002	74	-103	-5	-3
	Baaside erinevus		+85	+3	+2

Mart Uba

Biomeetria sektori juhataja

Kliendiküsitluse tulemustest

2009. a novembris saatsime oma piima-veisekasvatatajate klientidele küsitluslehed. Välja saadeti ca 1000 küsitluslehte, tagasi saime 285 vastust. Kõige enam oli vastajaid Pärnu-, Lääne-Viru- ja Viljandimaalt. Karja suurust arvestades saime kõige enam vastuseid karjadest, kus on 11–50 lehma. **Aitäh kõigile vastanutele!**

On hea meel tõdeda, et vastajad on JKK teenusega rahul. Kõige kõrgemalt hinnati probleemide lahendamise kiirust maakondades, keskuse klienditeenindajate kompetentsust ja üldist teeninduse taset maakonnakontorites. Madalaim oli rahulolu piimatööstuste poolt võetud proovide tulemuste JKKst kättesaamise kiiruse ja mugavusega.

Soovisime ka teada saada, kuidas kliendid hindavad programmi Vissuke. Vissukese puhul sai kõrgema hinde kajastatava info vajalikkus. Kasutamismugavust hinnati veidi madalamalt, mis tähendab, et programmi on võimalik muuta veel kasutajasõbralikumaks. Paljud vastajad märkisid siiski, et halva või hoopiski puuduva internetiühenduse tõttu ei ole Vissukest võimalik kasutada. Samuti vajab osa kliente täiendavat Vissukese koolitust. Sellisel puhul soovime julgelt pöörduda meie zootehnikute poole, kes saavad oma teadmistega abiks olla. Lisaks praegusele infole soovitakse Vissukeses näha nii sööda- kui geneetikalabori analüüsitulemusi.

Kuigi JKK saadetak info on kättesaadav ka Vissukeses, soovitakse andmeid ka edaspidi saada paberil. Kõige vähem vajatakse interneti olemasolul lisateenuste (udara tervise jne) paberil väljastamist.

Piirkonnakontori vastuvõetupäeva peeti enamasti vajalikuks, eelkõige vastajad väiksematest karjadest.

Vastajad esitasid ka mitmeid soove ja ettepanekuid, mida püüame edaspidises tegevuses arvestada. Suur tänu küsitluslehtedele kirja pandud südamlike soovide ja heade sõnade eest!

Päas JKK rakendustesse

JKK klienditeeninduselt on IT osakonda jõudnud info, et meie klientidel on olnud probleeme JKK veebirakendustesse sisenemisel. Probleemseks kohaks on osutunud veebilehitseja teade ebatavalise ühenduse kohta Firefox kasutajatel ja veebilehekülje vigaste turvasertifikaatide veateade Internet Exploreri kasutajatel. Kõigil klientidel, kellel on probleeme JKK kodulehel olevatesse rakendustesse sisenemisel võivad julgesti ühendust võtta IT osakonnaga tel 738 7749.

Uued tuuled märgistamises

Aasta algusest on JKK väljatöötanud uut loomade identifitseerimise süsteemi, mis põhineb looma unikaalsel häälel. Inspiratsiooni saime telefonikõnest, kus üks jaapani proua uuris, et kas JKK tegeleb ka loomahääle salvestamisega – meie ingliskeelset nime võib tõlkida “Loomade plaadistamis- või salvestuskeskus”.

Projekti eesmärk on pikemas perspektiivis välja vahetada esmalt veiste, seejärel ka teiste loomaliikide märgistamiseks kasutatavad kollased kõrvamärgid, mis on ebaesteetilised, sageli loetamatud ja mis kergesti ära kaovad. Projekti esimeses osas on juba programmeeritud internetipõhine tarkvara, mis on võimeline eristama ja tuvastama piiramatul hulgal nii lehmade kui vasikate häälefaile. Loomapidajal tuleb lauta paigaldada vaid piisavas koguses mikrofone, mis on ühendatud portatiivse vee- ja tolmukindla helistuudiga. Kui audiosüsteem paigas, piisab loomade tuvastamiseks nende häälitsemisele ärgistamisest. Kuigi testperioodil kasutasime ruumipuudusest ja veiste sööda suhteliselt kõrgest hinnast tingituna märgistatud mesilasi, oleme kindlad, et süsteem toimib ka lehmade puhul.

Loomapidajatele on hea uudis ka, et ilusama või omapärasema häälega loomadest on moodustamisel segakoor MUU-lased. Esimene ülesastumine on Vissi konkursil.

Tööjuubelid

1. aprillil **Vaike Konga** (klienditeeninduse sektori juhataja) – **30** ja **Ludmilla Aan** (Virumaa piirkondlik zootehnik) – **15** 24. mail **Toomas Remmel** (keskuse zootehnik) – **10**
1. juunil **Eduard Punga** (labori peatehnoloog) – **35**
5. juunil **Eve Rämmar** (analüütik) – **10**

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus
Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700

Faks 738 7702

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla- ja Tartumaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru ja Pärnumaa klienditeenindaja	738 7754
Harju-, Saare- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7759
Põlvnemisandmed (veised)	738 7756
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7746
Raamatupidamine	738 7704

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu	
Tel	738 7726
Faks	738 7724
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjala	Tuleviku 3, Laagri, Harju mk	tel 679 6419	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Maire Tamm	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	gsm 5332 4204	1. ja 3. K 12.00-16.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27, Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10, Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00
Järvamaa	Saive Kase	Prääma küla, Paide vald	tel 385 0286	gsm 524 0147	K 9.30-15.00
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Rakvere	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30, Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Maire Põhjala	Haapsalu mnt. 86, Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7886	E 9.30-15.30
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Maire Tamm	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	gsm 5332 4204	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Aia 17, Valga		gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Saive Kase	Vabaduse plats 4-317, Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11, Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	T 10.00-13.00